

Áfallastefna Smáraskóla

Inngangsorð

Haustið 2007 var áfallaráð Smáraskóla skipað. Markmið ráðsins er að skilgreina og setja saman áætlun um hvernig skólinn bregst við þegar válegir atburðir sem snerta nemendur og/eða starfsfólk skólans eiga sér stað. Áfallaáætlun þessa skal nota sem gátlista þegar skipuleggja þarf áfallahjálp.

Ath. að taka þarf tillit til aðstæðna hverju sinni þegar viðbrögð eru ákveðin.

Mikilvægt er að starfsfólk skólans sé vel undir það búið að takast á við þá erfiðleika sem fylgja hinum ýmsu áföllum. Einnig er mikilvægt að starfsfólk skólans geti í viðbrögðum sínum tekið tillit til hefðar og reynslu varðandi viðbrögð við áföllum. Nauðsynlegt er að samkomulag og skýr vitneskja sé innan ráðsins um hvernig bregðast skuli við áföllum.

Skilgreiningar á áföllum í skóla

- Áfall er atburður sem ber brátt að og ætla má að veki kvíða, ótta, sorg eða áfallastreitu hjá nemanda og/eða starfsmanni skólans.

Alvarleg áföll í garð nemanda, aðstandenda þeirra eða starfsfólks geta verið af völdum:

- Dauðsfalla nemanda.
- Slysa nemanda.
- Alvarlegra og/eða langvarandi veikinda.
- Líkamsárása.
- Náttúruhamfara.
- Ofbeldis.
- Kynferðislegrar misnotkunar.
- Annars sem skv. mati áfallarás veldur áfalli hjá nemanda.

Áfallaráð skal funda strax að hausti og athuga hvort breyting hafi orðið á aðstæðum nemenda eða starfsfólks vegna alvarlegra slysa, veikinda, dauðsfalla eða annarra áfalla. Áfallaráð skal ræða þau áföll sem upp hafa komið og taka ákvörðun um hvort eða til hvaða aðgerða skal gripið.

Skrifstofa skólans skal halda sérstaklega utan um slíkar upplýsingar.

Í áfallaráði Smáraskóla skóla eru:

Skólastjóri Smáraskóla fer fyrir áfallaráði.
Aðstoðarfólk sem áfallaráð getur leitað til:

- Deildarstjóra og umsjónakennara.
- Skólasálfræðings.
- Skólalæknis.
- Sóknarprests.
- Lögreglu.

Hlutverk áfallaráðs:

- Að sjá um að nemendur skólans fái viðeigandi þjónustu ef þeir verða fyrir áfalli.
- Að gera vinnuáætlun svo bregðast megi fumlaust og ákveðið við þegar áföll hafa orðið s.s. bráð veikindi, alvarleg slys, dauðsföll eða aðrir atburðir sem líklegir eru til að kalla fram áfallastreitu og/eða sorgarviðbrögð.
- Að móta hverju sinni skýra og afdráttarlausa vinnuáætlun um hver sinni hvaða hlutverki, í hvaða röð og hvernig beri að bregðast við í hverju einstöku tilviki. Mikilvægt er að hugað verði vandlega að óskum fjölskyldna þeirra sem hlut eiga að máli hverju sinni. Við skipulag áfallahjálpar og viðbragða, þarf að hafa í huga alla þá einstaklinga sem koma að starfsemi skólans s.s. nemendur, aðstandendur, kennara, stjórnendur, skólaliða og starfsfólk í eldhúsi auk annarra í stoðþjónustu.
- Að sjá til þess að allt starfsfólk fái kynningu á því hvernig bregðast skuli við áföllum.
- Að sjá til þess að kennarar fái stuðning og hjálp.

Fyrstu viðbrögð vegna áfalls:

- Upplýsingar um áföll berist til skólastjóra.
- Skólastjóri leitar staðfestingar hjá viðkomandi eða aðstandendum.
- Skólastjóri leitar heimildar hjá viðkomandi eða aðstandendum hans um að fjallað verði um málið í skólanum.
- Skólastjóri kallar áfallaráð saman.

Aðgerðir áfallaráðs eru að:

- Athuga hvort málið snertir nemendur í fleiri en einum bekk.
- Ákveða verkaskiptingu.
- Hringja í aðstoðarfólk ef með þarf.
- Sjá um að almenn tilkynning berist til starfsfólks þegar það á við.

Nemendur

Langvinnir sjúkdómar/alvarleg veikindi nemenda

Hvernig skal bregðast við:

- Viðkomandi starfsfólki og bekkjarfélögum er greint frá því ef nemandi þarf að vera í langdvölum burt frá skóla vegna alvarlegra veikinda sem leitt geta til dauða.
- Áfallaráð ákveður hvernig taka skuli tekið á málinu og metur hve mikið vinna skal með viðkomandi bekk.
- Aðilar úr áfallaráði ásamt umsjónarkennara ræða við og vinna með nemendum í einstaka bekkjum sem tengjast málinu eftir aðstæðum.
- Athuga skal hvort heimsóknir séu mögulegar eða heppilegar.
- Sýna atburðinum virðingu án þess að velta sér upp úr honum. Meðal annars getur bekkurinn sent kveðju.

Þegar nemandi kemur aftur í skólann:

- Undirbúa þarf bekkjarfélaga undir það hvernig taka skuli á móti nemandanum þegar hann kemur aftur í skólann en það getur auðveldað nemandanum endurkomuna.
- Umsjónarkennari ásamt aðila úr áfallaráði ræða við nemandann áður en hann kemur í skólann og hlusta eftir því hvernig honum líður og hverju hann kvíðir.
- Umsjónarkennari veitir viðkomandi nemanda sérstaka athygli næstu vikur.

Alvarlegt slys á nemanda:

Slys sem verða í skólanum:

- Sá sem móttækur fyrstu upplýsingar um slysið skal snúa sér til skólastjórnenda. Náist ekki til þeirra skal hafa samband við fulltrúa úr áfallaráði.
- Verði alvarlegt slys á nemanda á skólatíma skal hafa samband við forráðamenn og lögreglu sem allra fyrst.
- Áfallaráð fundar og ákveður hvernig bregðast skuli við.
- Aðilar úr áfallaráði ásamt umsjónarkennara ræða við nemendur í einstaka bekkjum sem tengjast málinu.
- Starfsfólki og nemendum er greint frá slysinu.
- Skólastjórnendur gæta þess að enginn fari heim úr skólanum með rangar eða misvísandi upplýsingar um neinn þátt málsins. Í því sambandi gæti þurft að senda bréf með helstu upplýsingum heim með nemendum eða hringja heim til hans.
- Ef um alvarlegt slys er að ræða er haldinn fundur með kennurum og starfsfólki skóla þar sem farið er yfir staðreyndir málsins.
- Sýni fjölmiðlar áhuga er skólastjóri eini tengiliður skólans við þá. Allir aðrir skulu vísa á hann varðandi allar upplýsingar sem gefa á!

Slys sem verður utan skólatíma:

- Áfallaráð fundar og ákveður hvernig bregðast skuli við.
- Viðkomandi starfsfólki og bekkjarfélögum er tilkynnt um slysið.

Næstu dagar:

- Ört upplýsingastreymi til skólans er mikilvægt.
- Bekkjarkennari komi upplýsingum til nemenda.
- Athuga skal hvort heimsóknir séu mögulegar eða heppilegar.
- Sýna atburðinum virðingu án þess að velta sér upp úr honum. Meðal annars getur bekkurinn sent kveðju.

Þegar nemandi kemur aftur í skólann:

- Undirbúa þarf bekkjarfélaga undir það hvernig taka skuli á móti nemandanum þegar hann kemur aftur í skólann en það getur auðveldað nemandanum endurkomuna.
- Kennari ásamt aðila úr áfallaráði ræða við nemandann áður en hann kemur í skólann og hlustar eftir því hvernig honum líður og hverju hann kvíðir.
- Umsjónarkennari veitir viðkomandi nemanda sérstaka athygli næstu vikur.
- Áfallaráð fundar til að endurmeta stöðuna.

Andlát nemanda

- Sá sem móttækur fyrstu upplýsingar um slysið skal snúa sér til skólastjórnenda. Náist ekki til þeirra skal hafa samband við fulltrúa úr áfallaráði.
- Skólastjóri sér um að afla staðfesta upplýsinga um atburðinn og hefur samband við heimilið.
- Áfallaráð kallað saman, auk sóknarprests, á fund þar sem áfallaráð skiptir með sér verkum og ákveður fyrstu viðbrögð skólans.
- Ath! Bera skal allar aðgerðir skólans undir viðkomandi forráðamenn til samþykkis og hafa þá með í ráðum frá upphafi.
- Gæta skal þess að náin skyldmenni hins látna sem eru við nám eða störf við skólann fái fregnina sérstaklega, ekki yfir hópinn.

- Skólustjóri og sóknarprestur tilkynna andlátíð strax í viðkomandi bekkjardeild og umsjónarkennari kemur með í stofuna. Hlúð er að nemendum í bekknum eins og hægt er með aðstoð hjúkrunarfræðings, námsráðgjafa og sálfræðings.
- Kveikt er á kerti.
- Sóknarprestur talar við börnin og biður stutta bæn.
- Umsjónarkennarar tilkynna andlátíð í öðrum bekkjardeildum. Mikilvægt er að allir fái fregnina samtímis.
- Skólinn dregur fána í hálfu stöng þegar búið er að tilkynna nemendum andlátíð.

Vinna í viðkomandi bekk sama dag:

- Æskilegt er að bekkjarkennari verði með sínum bekk það sem eftir er skóladags.
- Hafa logandi á kerti í kennslustofunni.
- Nemendum gefið tækifæri til að ræða um atburðinn, lífið og dauðann.
- Sóknarprestur auk hjúkrunarfræðings, námsráðgjafa, skólustjórna og/eða skólasálfræðings aðstoða ef þörf er á.
- Forráðamönnum nemenda tilkynnt um atburðinn og hringt heim í bekkinn.
- Forráðamenn beðnir um að sækja börn sín í lok skóladags.
- Bréf sent heim með öllum nemendum þar sem greint er frá því sem gerðist og sagt hvernig skólastarfið verði næstu daga.
- Mikilvægt að skrifstofustjóri skólans athugi hvaða nemendur voru ekki í skólanum þennan dag svo hægt sé að senda skilaboð til þeirra.
- Í lok dagsins skal fundað í áfallaráði ásamt umsjónarkennara þar sem farið er yfir stöðuna og áætlanir gerðar um áframhaldandi vinnu.
- Fulltrúar skólans fara í heimsókn til aðstandenda viðkomandi nemanda með samúðarkveðju næstu daga á eftir.

Vinna í viðkomandi bekk næstu daga:

- Umsjónarkennari tekur á móti bekknum sínum næstu daga.
- Kveikt á kerti og láta það loga fram yfir jarðarför.
- Bekkurinn útbýr samúðarkveðju og/eða skrifar minningargrein. Einnig geta börnin teiknað myndir, skrifað bréf, ljóð eða sögur.
- Börnunum greint frá hvað gerist næstu daga þ.e. kistulagning og jarðarför, gott að fá aðstoð sóknarprests.
- Ef nemendur eiga að vera við jarðarförina þá þarf að undirbúa það vandlega í samráði við forráðamenn barnsins. Nauðsynlegt er að forráðmenn fari með börnum sínum í jarðarförina/minningarathöfnina. Sóknarprestur getur hugsanlega komið inn í bekkinn og sagt frá því hvernig útförin fer fram.
- Kennslustundir næstu daga þarf að brjóta upp ef spurningar vakna eða ef fram koma viðbrögð sem sýna sorg, reiði, örvæntingu eða sektarkennd. Leyfið börnunum að tjá tilfinningar sínar og koma með eigin reynslusögur.
- Gefið sorginni tíma.
- Þegar frá líður þarf að muna eftir dagsetningunni og minnast hins látna.

Ath. Háttbundin hrynjandi skólastarfsins sefar ótta og kvíða.

- Mikilvægt er að umsjónarkennari fái sjálfur stuðning og hjálp.
- Skólustjórnaendur, umsjónarkennari og þeir sem tengst hafa barninu verði við jarðarförina.
- Áfallaráð fundar til að endurmeta stöðuna.

Aðstandendur

Alvarleg veikindi aðstandenda nemanda

- Sá sem móttækur fyrstu upplýsingar um slysið skal snúa sér til skólastjórnenda. Náist ekki til þeirra skal hafa samband við fulltrúa úr áfallaráði.
- Skólastjórnendur eða umsjónarkennari fær staðfestingu á veikindum hjá forráðamanni nemandans.
- Upplýsingum komið til umsjónarkennara auk annarra sem málið varða.
- Nemendaverndarráð fundar um málið og ákveður í samráði við forráðamenn hvernig unnið skuli að málinu.
- Alvarleg slys aðstandenda nemanda
- Sá sem móttækur fyrstu upplýsingar um slysið skal snúa sér til skólastjórnenda. Náist ekki til þeirra skal hafa samband við fulltrúa úr áfallaráði.
- Skólastjórnendur eða umsjónarkennari fá staðfestingu á slysinu hjá forráðamanni nemandans.
- Upplýsingum komið til umsjónarkennara auk annara sem málið varðar.
  - Áfallaráð fundar um málið og ákveður í samráði við forráðamenn hvernig unnið skuli að málinu.
- Aðilar úr áfallaráði aðstoða umsjónarkennara við að undirbúa bekkinn undir það hvernig bekkurinn tekur á móti nemandanum þegar hann kemur aftur í skólann. Það auðveldar nemandanum endurkomuna.

Andlát aðstandenda nemanda

- Sá sem móttækur fyrstu upplýsingar um slysið skal snúa sér til skólastjórnenda. Náist ekki til þeirra skal hafa samband við fulltrúa úr áfallaráði.
- Sá sem móttækur fyrstu upplýsingar um slysið skal snúa sér til skólastjórnenda. Náist ekki til þeirra skal hafa samband við fulltrúa úr áfallaráði.
- Skólastjóri aflar staðfesta upplýsinga um atburðinn.
- Áfallaráð kallað saman, auk sóknarprests, þar sem ákveðin eru fyrstu viðbrögð skólans.
- Umsjónarkennara nemandans tilkynnt um dauðsfallið.
Ath! Bera skal allar aðgerðir skólans undir forráðamenn nemandans til samþykkis og mikilvægt er að hafa þá með í ráðum frá upphafi.
- Skólastjóri ásamt sóknarpresti og umsjónarkennara koma upplýsingunum til bekkjarsystkina nemandans. Athuga þarf hvort nán skyldmenni hins látna séu við nám eða störf við skólann.
- Starfsfólki skólans er tilkynntur atburðurinn.
- Umsjónarkennari stjórnar áframhaldandi vinnu í bekknum. Getur hann þó hvenær sem er leitað aðstoðar aðila úr áfallaráði.
- Bekkurinn útbýr samúðarkveðju.
- Skólinn sendir samúðarkveðju til nemandans og fjölskyldu.
- Ræða þarf í áfallaráði og í samráði við ættingja hvort fulltrúar skólans eða nemendur verði viðstaddir jarðarförina.
- Aðilar úr áfallaráði aðstoða umsjónarkennara við að undirbúa bekkinn undir það hvernig bekkurinn tekur á móti nemandanum þegar hann kemur aftur í skólann. Það auðveldar nemandanum endurkomuna.
- Áfallaráð fundar til að endurmeta stöðuna.

Starfsfólk skólans

Alvarleg veikindi starfsmanns skólans

- Sá sem móttækur fyrstu upplýsingar um slysið skal snúa sér til skólastjórnenda. Náist ekki til þeirra skal hafa samband við fulltrúa úr áfallaráði.
- Skólastjóri/áfallaráð ákveður í samráði við viðkomandi starfsmann hvernig tilkynna skuli nemendanum veikindin.

Alvarleg slys starfsmanns skólans

- Sá sem móttækur fyrstu upplýsingar um slysið skal snúa sér til skólastjórnenda. Náist ekki til þeirra skal hafa samband við fulltrúa úr áfallaráði.
- Áfallaráð ákveður í samráði við viðkomandi starfsmann eða aðstandendur hvernig tilkynna skuli nemendum veikindin.

Andlát starfsmanns

- Sá sem móttækur fyrstu upplýsingar um slysið skal snúa sér til skólastjórnenda. Náist ekki til þeirra skal hafa samband við fulltrúa úr áfallaráði.
- Skólastjóri leitar staðfesta upplýsinga um andlátíð.
- Skólastjóri upplýsir allt starfsfólk skólans um andlátíð.
- Skrifstofustjóri skólans sér um að tilkynna þeim sem fjarri eru.
- Gæta þarf að nán skyldmenni hins látna, sem eru við nám eða störf við skólann, fái fregnina sértaklega en ekki yfir hópinn.
- Áfallaráð fundar um hvernig tilkynna eigi nemendum andlátíð.
- Ef umsjónarkennari fellur frá tilkynnir skólastjóri ásamt aðila úr áfallaráði umsjónarbekk andlátíð.
- Áfallaráð tekur ákvörðun um hvernig upplýsingum skuli komið til forráðamanna nemenda.
- Aðilar úr áfallaráði veita umsjónarbekk stuðning og vinna með bekkinn næstu daga.
- Aðilar úr áfallaráði ræða við nemendur í öðrum bekkjum eftir því sem þörf er á.
- Skólastjóri fer heim til nánustu aðstandenda starfsmanns.
- Skólinn sendir samúðarkveðju til nánustu aðstandenda.
- Áfallaráð fundar til að endurmeta stöðuna.

Andlát maka eða barns starfsmanns

- Skólastjóri leitar staðfesta upplýsinga um andlát.
- Skólastjóri sér til þess að starfsfólk skólans sé upplýst um andlátíð.
- Gæta þarf að nán skyldmenni hins látna, sem eru við nám eða störf við skólann fái fregnina sérstaklega, ekki yfir hópinn.
- Ef maki umsjónarkennara fellur frá tilkynnir skólastjóri ásamt aðila úr áfallaráði umsjónarbekk andlátíð.
- Áfallaráð tekur ákvörðun um hvernig upplýsingum skuli komið til forráðamanna nemenda.
- Aðilar úr áfallaráði veita umsjónarbekk stuðning og vinna með bekkinn næstu daga.
- Aðilar úr áfallaráði ræða við nemendur í öðrum bekkjum eftir því sem þörf er á.
- Athuga skal hvort heimsóknir séu mögulegar eða heppilegar.
- Skólinn sendir samúðarkveðju til viðkomandi starfsmanns.